

Ian Smiths søn:

Sådan undgår Sydafrika

25-03-066

Af
HENRI PETER NISSEN

- Sydafrikas hvide frygter et blodbad, hvis de afskaffer apartheid. De har det som de hvide i Rhodesia før overgangen til flertalsstyre der - de er bange. Men et blodbad kan undgås, hvis man blot benytter Zimbabwe-modellen, som jo var grundlag for et fredeligt magtskifte.

Det er Ian Smiths søn, Alec Smith, som siger sådan forud for et besøg i Danmark. Han kommer, dels for at præsentere en bog, han har skrevet, »Nu er vi brødre«, som forlaget Scandinavia udsender her i landet, dels for at holde foredrag i en række byer, og endelig håber han også at kunne komme til at tale med danske politikere.

Ian Smith var jo de hvide rhodeseres sidste premierminister, for de sorte greb magten under Robert Mugabe i 1980, men sønnen har unægtelig andre holdninger til raceadskillelse, end hans kendte far. Det fremgår også klart af hans bog, der

handler om forvandlingen af det hvide Rhodesia til det sorte Zimbabwe, men også om Alec Smiths eget dramatiske liv.

Hippie og narkoman

Alec Smith var i sin tid en stor ødeland og en oprørs hippie, som blev smidt ud af universitetet i Sydafrika, fordi han var studenterpolitisk aktiv - og narkoman.

Senere blev han tvangsudskrevet i Rhodesia til at kæmpe i borgerkrigen mod de sorte guerillaer, han sympatiserede med. Godt på vej til at ødelægge sit liv med narko og alkohol mødte han næsten bogstaveligt Jesus Kristus i form af en stemme i en ellers tom bil, og det vendte op og ned på hans liv.

Han søgte nu kontakt med nogle kristne, der dannede et »samvittigheds-kabinet« som modstykke til hans fars jernhårde regering. Til sidst lykkedes det Alec at skabe forsoning mellem Ian Smith og partisankonferencen Robert Mugabe, så de sorte kunne overtage magten uden et blodbad.

Ikke logik men følelser

- Problemet i Sydafrika er ikke logik, men følelser. Mange af de hvide sydafrikanere kan da godt se, at

apartheid er forkert, men de er bange. De frygter, hvad der vil ske, når de sorte får magten. Derfor forsøger de at forlænge tiden, før det uundgåelige sker, siger Alec Smith. Kun det kristne håb kan nedbryde denne frygt og skabe forsoning, selv i Sydafrika!

Alec Smith er i dag en varm fortaler for de sortes rettigheder og felterpræst i den socialistiske Robert Mugabes nye hær.

- *Hvordan bedømmer du situationen i Sydafrika?*

- Den er låst fast. Det ser forfærdeligt og umuligt ud. Umiddelbart er der ingen løsning. Men sådan sagde folk også i Zimbabwe for ti år siden, da Geneve-konferencen brød sammen. Men tre år senere var konflikten løst!

Man må tro på en foran-

dring i de enkelte mennesker, ellers er der intet håb. Håb er noget af det mest fundamentale i den kristne tro, og derfor er der også håb for Sydafrika.

Moralsk effekt af sanktioner

- *Nytter sanktioner noget?*

- Det afhænger helt af, hvor effektive de er. Medmindre hele verden med FN i spidsen står bag, vil Sydafrika fortsat kunne handle. Men det betyder ikke, at sanktioner er nyttesløse. De har stor moralsk betydning. I forestiller jer ikke, hvor isolerede vi følte os i Zimbabwe, da mange lande indførte sanktioner mod os.

- *Betyder det noget, at kirkerne i Vesten udtaler sig?*

- Meget. Kirken betyder langt mere i Afrika end i

et blodbad

I dag arbejder Alec Smith som feltpræst i den socialistiske leder Robert Mugabes nye hær, og han er gift med en norsk pige, Elisabeth. Faderen, Ian Smith, sidder fortsat i parlamentet.

Vesteuropa. Og det er vigtigt, at den kommer med et moralsk signal. Det kan være en udfordring og en opbakning til de kristne i Sydafrika til at gøre de rigtige.

- I Rhodesia var du med i et samvittigheds-kabinet, som medvirkede til overgangen. Er det muligt i Sydafrika?

- Der findes kristne inden for alle kirkerne, som arbejder for dette. Men endnu er det kun i sin vorden.

- Hvordan er den kirkelige situation i Sydafrika?

- Ikke helt som i Zimbabwe, fordi den hollandske reformerte kirke står så stærkt blandt de hvide »afrikaanere«. Det er en meget konservativ kirke, som går ind for status quo. Men selv i denne kirke findes der kristne, som »har set lyset« og forstår, hvor forkert hele systemet med apartheid er.

Den metodistiske kirke er virkelig fremme i frontlinjen, og det samme gælder til

dels den anglikanske kirke, som Tutu jo er med i. (Alec Smith er selv presbyterianer).

Zimbabwe et godt eksempel

- Mener du, at den måde, hvorpå man fik flertalsstyre i Zimbabwe, også kan anvendes i Sydafrika?

- Ja. Det er klart for enhver, at der er forskelle. Men der er afgjort også lighedspunkter mellem situationen i Zimbabwe dengang og i Sydafrika nu. Og nogle principper går igen.

Vi lærte noget dengang i Zimbabwe, som kan bruges nu:

Først og fremmest må de hvides holdning ændres. De må holde op med at tænke altting i sort og hvidt.

Frygt er et meget væsentligt problem. Frygt kontrollerer fuldstændig mange hvide i Sydafrika - ligesom dengang i Zimbabwe. Men det lykkedes at neddæmpe frygten i Zimbabwe ved, at de sorte og hvide ledere mødte hinanden og talte sammen.

Skal konflikten i Sydafrika løses, må man begynde at tro på hinanden.

- Hvem vil overtage magten efter de hvide?

- Undertrykkelsen af de sorte er så massiv, at kun ganske få sorte ledere ud over Nelson Mandela, som

er fængslet, træder frem.

Først når hver mand får sin egen stemme, vil det vise sig, hvordan den politiske situation er.

Tænker ikke på hvad der er ret

- Præsident Reagan frygter jo en kommunistisk magtovertagelse...

- Reagan og Thatcher synes mere optaget af politik end af, hvad der er ret. Hvis de virkelig tror på demokrati, så skal de jo ikke bestemme, hvad sydafrikanerne skal vælge. Det er sydafrikanernes eget valg.

Hvad ville amerikanerne sige, hvis Sydafrika ville bestemme sin fremtid?

- Der tales meget om Sydafrika og apartheid i Danmark og andre vestlige lande. Der arrangeres »rock mod apartheid« osv. Opfatter du den slags som seriøst?

- Jeg håber, I er seriøse... Nogle gange opfatter jeg det, som om nogle mennesker udtaler sig imod apartheid for at pynte på deres eget image. I virkeligheden er de revnende ligeglade med Sydafrikas sorte, når der ikke er publicity på.

En del amerikanske politikere køber en masse stemmer på at fordømme apartheid netop nu. Men når interessen er flyttet et andet sted hen, er de fuldstændig ligeglade.

Og det er en skam, for

problemet er alvorligt.

- Nu har det sorte flertal magten i Zimbabwe. Men er der demokrati?

- Ja, absolut. Vi har fem partier i parlamentet - lige fra de konservative og de liberale til de socialistiske partier.

- Har din far, Ian Smith, fortsat nogen indflydelse?

- Ikke meget. Men han er jo også kun én af parlamentsmedlemmerne. Han tilhører et mindretal, og det synes jeg, han har været i stand til at acceptere.

- Vi har hørt om voldsomme indbyrdes stridigheder mellem præsident Mugabes folk og den sorte politiker Nkomos folk...

- Ja, jeg vil ikke nægte, at der er sket forfærdelige ting. Men det ligger mig bekendt år tilbage. Og jeg ved, at der udfoldes store anstrengelser for at løse disse problemer. Som jeg ser det, er økonomien den største trussel for demokratiet i Zimbabwe. Vi er også hårdt ramt af situationen i Sydafrika. Men her kan de vestlige lande - og især de skandinaviske regeringer - spille en vigtig rolle ved at handle med og støtte den økonomiske udvikling i Zimbabwe.

Det er et af de få demokratier i Afrika, og det er ikke blot en demokratisk succes i sig selv, men kan være et håb for hele Afrika.